

pinnan alta

Mitä tapahtuu todella?
Nähdäänkö metsää puilta?
Ajattelevat ihmiset valottavat ajan ilmiöitä pintaa syvemältä.

Palstalla pannaan mutkat suoriksi ja paljastetaan olennainen.

Palveluinnovaatioiden kehittäminen on haastava ala, siinähan kehitetään jotakin abstraktia, tässä ja nyt, ihmisten välillä tapahtuvaa.”

Vappu Taipale, pääjohtaja, Stakes ja Hannu Hämäläinen, innovaatiojohtaja, Stakes

Innovaatiot kohtaavat hyvinvoinnin haasteet

Runollinen otsikko on suoraan nykyisen hallituksen strategisesta asiakirjasta. Valtioneuvosto on vahvistanut sektoritutkimusuudistuksen keskeiset linjaukset jakamalla sen kentän neljään aihepiiriin. Ensimmäinen on alue- ja yhdyskuntarakenteet ja infrastruktuurit, toinen osaaminen, työ ja hyvinvointi, kolmas kestävä kehitys ja neljäs turvallisuus.

Asiakirjan mukaan osaamisen, työn ja hyvinvoinnin tutkimus lisää tietoa ja ymmärrystä suomalaisen hyvinvoinnin kehittämisen tarpeista ja edellytyksistä. Tämän aihepiirin sisällä innovaatiot kohtaavat hyvinvoinnin haasteet.

Termi innovaatio tuli suomalaisen poliittiseen kielenkäyttöön kaksikymmentä vuotta sitten. Aluksi innovaatiopolitiikka ja innovaatiojärjestelmä näyttivät tarkoittavan teknisen koulutuksen ja tutkimuksen voimakasta rahoittamista, ja Tekes vasta perustettuuna laitoksena sai nauttia suuntauksen myötämuutusta.

Sinänsä neutraali innovaatio-termi sai noina aikoina yksipuolisen kaiun. Akateemikko **Erik Allardt** ilmaisi asian näin: ”Suhtaudun epäroivästi siihen politiikkaan, joka on yksipuolisesti tähdentänyt innovaatioita.” Hyvinvointipolitiikkaan innovaatioilla ei ollut kosketusta.

Yhdysvaltalaisen taloustieteilijän **Michael E. Porterin** malli kansallisen kilpailukyyn perusteista vaikutti merkittävästi Suomeenkin. Tulevaisuuden kilpailukyyn voi turvata vain loikka innovaatiokeskeiseen yhteiskuntaan, julisti Porter.

Kauppa- ja teollisuusministeriön laatima kansallinen teollisuusstrategia vuodelta 1993 toi Porterin ”timantin” pohjalta hyvinvointiklusterin kielenkäyttöömme. ”Yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla on pyrittävä inno-

vaatiotoimintaa lisäävän yritysten ja julkisen sektorin vuorovaikutuksen kasvattamiseen?”

Hyvinvointiklusterijattelussa julkinen valta ei näytty enää markkinoita häiritsevänä tahona, vaan esille voitaisiin saada myös sen luonne toimintaedellytysten turvaajana ja kehittäjänä.

Innovaatiopuheessa siirryttiin sosiaalisten innovaatioiden painottamiseen, kuten tiede- ja teknologianeuvoston raportissa vuodelta 2003. Panostus teknologisiin innovaatioihin ei enää riittänyt, vaan niiden rinnalle tarvittiin sosiaalisia innovaatioita, palveluinnovaatioita. Tätä suhteellisesti heikompaa kenttää esitettiin vahvistettavaksi sen suuren tulevaisuuden potentiaalin vuoksi.

Mitä sitten ovat sosiaaliset innovaatiot? Ne ovat luovan toiminnan tuloksena syntyneitä oivalluksia, jotka johtavat lisäarvoa tuottavaan tulokseen. Omalla toimialallamme näitä on lukemattomia. Ne voivat olla pieniä parannuksia jokapäiväiseen toimintaan, vakiintuneen toiminnan kehittämistä tai astumista kokonaan uuteen. Ne voivat olla isoja rakenteita, kuten suomalainen perhepolitiikka tai neuvolajärjestelmä, joka aloitti lapsikuolleisuuden vähentämistä ja kamppailee nykyään psykososiaalisen hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Palveluinnovaatioiden kehittäminen on haastava ala, siinähan kehitetään jotakin abstraktia, tässä ja nyt, ihmisten välillä tapahtuvaa. Teolliset tai kaupalliset kumppanimme eivät ole yhtään sen pidemmällä palveluinnovaatioiden käytännön tai teorian kehittelyssä.

Innovaatioiden kehittäminen on avautumassa suljetusta teollisesta maailmasta avoimeksi verkostomaiseksi kumppanuudeksi, jossa käyttäjät ja asiak-

kaat ovat keskeisesti mukana. Viime kädessä käyttäjien valinnat ohjaavat yksityisen sektorin tuotteiden ja palvelujen kehitystä. Kuinka sitten julkisen sektorin palveluinnovaatioiden kehitystä voitaisiin vauhdittaa ottamalla asiakkaat ja käyttäjät mukaan? Millaisilla valinnoilla käyttäjät voivat ohjata kehitystä? Hyvinvointipalveluissahan asiakkaan rooli on laajempi kuin vain kuluttajan rooli.

Keskeiseksi pulmaksi näyttää nousevan se, että innovaatiopolitiikalla, teollisuuspolitiikalla ja hyvinvointipolitiikalla ei ole ollut yhteistä toimintalogiikkaa, saati tavoitteita. Jos hyvinvointipolitiikan tavoitteena on lisääntyvä terveys ja oman elämän hallinta, innovaatiopolitiikka on tähän asti pyrkinyt kehittämään uusia tuotteita ja lisäämään niiden vientiä. Kun Suomi – taas hallituksen strategisesta asiakirjan mukaan – pyrkii vakaasti hyvinvointiyhteiskunnan kehittämiseen, on nämä eripariset tavoitteet taivutettava yhdensuuntaisiksi.

Kansallista innovaatiostrategiaa tehdään tämän kevään aikana. Eri yhteiskuntapolitiikan lohkojen on tarpeen ottaa oma paikkansa yhteisessä keskustelussa, kun laaja-alaisen innovaatiopolitiikan tavoitteita määritellään.

Tarvitsemme eri sektoreiden innovatiivisia ratkaisuja, jotta hyvinvointiyhteiskuntamme pystyisi vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Arjen hyvän elämän, yhteisvastuun ja hyvinvoinnin tulisi ottaa sopusointuinen paikka innovaatiopolitiikan kokonaisuudessa. Innovaatioiden on aika kohdata avoimesti hyvinvoinnin haasteet. ●